

Sygn. akt: VIII U 1384/22

UZASADNIENIE

Decyzją z 28.04.2022 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. stwierdził, że podstawa wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne M. G. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej wynosi odpowiednio za miesiące: styczeń – luty 2017: 2557,80 zł i 3303,13 zł, styczeń - grudzień 2018 roku: 2665,80 zł i 3554,93 zł, styczeń 2019 - grudzień 2019 roku: 2859,00 zł i 3803,56 zł, styczeń - grudzień 2020 roku: 3136,20 zł i 4026,01 zł, styczeń - grudzień 2021 roku: 3155,40 zł i 4242,38 zł, styczeń 2022 roku: 3553,20 zł i 4665,78 zł oraz luty-marzec 2022 roku: 3553,20 zł i 3010,00 zł.

(decyzja k. 17-20 akt ZUS)

Odwołanie od w/w decyzji złożyła wnioskodawczyni, zaskarżając ją w całości i wnosząc o jej uchylenie. Odwołująca zarzuciła kwestionowanej decyzji naruszenie art. 7, art. 77 k.p.a., poprzez niezbranie i nierozpatrzenie w sposób wyczerpujący całego materiału dowodowego. Skarżąca argumentowała, że w spornej decyzji pozwany określił podstawę wymiaru składek w sposób zawyżony, bowiem w 2018 , 2019, 2020 i 2021 r. oraz obecnie osiąga niskie dochody, które uzasadniają zastosowanie niższej podstawy wymiaru składek ubezpieczenia społecznego i zdrowotnego.

(odwołanie k. 3)

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy, reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, wniósł o zwrot odwołania, ewentualnie zaś o oddalenie odwołania oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych w kwocie 3600 zł, podtrzymując dotychczasowe stanowisko w sprawie.

(odpowiedź na odwołanie k. 6-7)

W zakreślonym terminie wnioskodawczyni uzupełniła brak formalny odwołania poprzez jego podpisanie.

(pismo procesowe wnioskodawczyni k. 10, odwołanie k. 11, koperta k. 12, z.p.o. k. 13)

Na rozprawie z 9 maja 2023 r., bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku, wnioskodawczyni prawidłowo powiadomiona o terminie nie stawiała się, a pełnomocnik ZUS wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych wraz z ustawowymi odsetkami, liczonymi od uprawomocnienia się wyroku, w kwocie jak w odpowiedzi na odwołanie. (e-prot. z 9.05.2023 r.: 00:00:51)

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Odwołująca się - M. G. (urodz. (...)) od 17.06.2014 r. posiada wpis do ewidencji działalności gospodarczej, na podstawie którego prowadzi własną działalność gospodarczą Kancelaria (...) Radca Prawny M. G. w Ł..

(okoliczność niesporna)

Wnioskodawczyni była zatrudniona w okresie od 18.02.2013 r. do 31.10.2014 r. jako pracownik w wymiarze 1/5 etatu u płatnika składek Kancelaria Radcy Prawnego C. P. za wynagrodzeniem niższym niż minimalne.

(okoliczność niesporna)

Wnioskodawczyni od 17.06.2014 r. do 30.06.2016 r. podlegała z tytułu działalności gospodarczej obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako osoba, dla której podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 30 % minimalnego wynagrodzenia za pracę.

(okoliczność niesporna)

M. G. zgłosiła się z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej od 1.07.2016 r. do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, jako osoba, dla której podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia.

(okoliczność niesporna)

Wnioskodawczyni jako płatnik składek prawidłowo rozliczyła składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne za miesiące czerwiec 2014 r. - czerwiec 2016 r. oraz na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy za miesiące lipiec - grudzień 2016 r. i marzec - grudzień 2017 r.

(okoliczność niesporna)

Odwołująca jako płatnik składek z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej nie złożyła deklaracji rozliczeniowych za miesiące: styczeń - luty 2017 r. oraz styczeń 2018 - marzec 2022 r.

(okoliczność niesporna)

Wnioskodawczyni jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą opłacająca składki za siebie była obowiązana do 31.12.2021 r. do składania i opłacania składek za dany miesiąc w terminie do 10 dnia następnego miesiąca, a od 1.01.2022 r. w terminie do 20 dnia następnego miesiąca.

(okoliczność niesporna)

Odwołująca jako osoba zatrudniająca pracowników do 31.12.2021 r. była obowiązana do składania i opłacania składek za dany miesiąc w terminie do 15 dnia następnego miesiąca. Wnioskodawczyni z tytułu zatrudnienia A. W. jako pracownika od 20.10.2017 r. do nadal zaprzestała składania dokumentów rozliczeniowych od stycznia 2018 r. do nadal.

(okoliczność niesporna)

Zgodnie z informacją z Urzędu Skarbowego z 25.04.2022 r. wnioskodawczyni za lata 2017-2020 złożyła zeznania podatkowe (...) (zasady ogólne wg skali), w których zadeklarowała przychód z pozarolniczej działalności gospodarczej. Nie zarejestrowano zeznania podatkowego za 2021 r. wnioskodawczyni – termin upływał 2.05.2022 r. Odwołująca wpłaciła kwotę wynikającą z zeznania podatkowego:

- za 2017 r. w dniu 30.04.2018 r.

- za 2018 r. w dniu 30.05.2019 r.

- za rok 2019 r. brak kwoty do zapłaty,

- za rok 2020 – 15.02.2022 r. i 28.02.2022 r. wpłaty częściowe – posiada zaległości.

Za rok 2017 zarejestrowano PIT-4R. Za lata 2018-2021 brak zarejestrowanych deklaracji PIT-4R.

(pismo Naczelnika US k. 16 akt ZUS)

Wnioskodawczyni w ustawowym terminie nie zgłosiła się do ubezpieczeń społecznych jako osoba korzystająca z prawa do małego ZUS/ małego ZUS plus. (okoliczność niesporna)

Pismem z 28.02.2022 r. ZUS powiadomił wnioskodawczynię (w trybie awizacji) o wszczęciu postępowania wyjaśniającego w zakresie ustalenia dla odwołującej jako płatniczki z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej podstaw wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy za miesiące od

stycznia do lutego 2017 r., od stycznia 2018 r. do stycznia 2022 r. oraz o prawie czynnego udziału w tym postępowaniu. Wnioskodawczyni nie skorzystała z tego uprawnienia.

(zawiadomienie w aktach ZUS k. 12 ZUS, pismo k. 11 akt ZUS)

Pismem z 16.03.2022 r. wnioskodawczyni została zawiadomiona przez ZUS o zakończeniu postępowania wyjaśniającego oraz o prawie wypowiedzenia się co do zebranego w sprawie materiału. Wnioskodawczyni z tego prawa również nie skorzystała.

(pismo k. 14 akt ZUS, z.p.o. k. 15 akt ZUS)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie podlega oddaleniu.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1009, tekst jedn. z późn. zm.) obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność gospodarczą. Obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu podlegają osoby podlegające ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym (art. 12 ust. 1 ustawy systemowej). Natomiast dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu podlegają na swój wniosek osoby objęte obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi, wymienione w art. 6 ust. 1 pkt 2, 4, 5, 8 i 10 (art. 11 ust. 2 ustawy systemowej). Na podstawie art. 13 pkt 4 cyt. ustawy obowiązek ubezpieczenia powstaje z dniem rozpoczęcia działalności rodzącej obowiązek ubezpieczenia do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności.

Kwestię podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą reguluje art. 18 ust. 8 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, zgodnie z którym podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 5 i 5a, stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek, ogłoszonego w trybie art. 19 ust. 10 na dany rok kalendarzowy. Składka w nowej wysokości obowiązuje od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia danego roku.

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe, w myśl art. 20 ust. 1 ustawy systemowej, określa zawsze podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i ubezpieczenia rentowe z ograniczeniem wynikającym z art. 20 ust. 3 ustawy.

Należy w tym miejscu podkreślić, że wskazana regulacja art. 18 ust. 8 u.s.u.s., pozwala osobom prowadzącym pozarolniczą działalność samodzielnie określać wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, zakreślając jedynie jej dolną granicę. W przypadku osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia społeczne i ich wysokość nie są powiązane z osiągniętym faktycznie przychodem, lecz wyłącznie z istnieniem tytułu ubezpieczenia i zadeklarowaną przez ubezpieczonego kwotą, niezależnie od tego, czy ubezpieczony osiąga przychody i w jakiej wysokości. Łączy się to ze specyfiką działalności prowadzonej na własny rachunek i trudnościami przy ustalaniu przychodu z tej działalności. Z tych względów określenie wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne ustawodawca pozostawił osobom prowadzącym pozarolniczą działalność. W konsekwencji w przypadku tych ubezpieczonych obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia społeczne i ich wysokość nie są powiązane z osiągniętym faktycznie przychodem, lecz wyłącznie z istnieniem tytułu ubezpieczenia i zadeklarowaną przez ubezpieczonego kwotą, niezależnie od tego, czy ubezpieczony osiąga przychody i w jakiej wysokości. Po stronie osoby prowadzącej pozarolniczą działalność istnieje zatem uprawnienie do zadeklarowania w granicach zakreślonych ustawą dowolnej kwoty jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, jedynie nie niższej niż wskazana w art. 18 ust. 8 u.s.u.s., wobec czego sposób w jaki realizuje to uprawnienie zależy wyłącznie od decyzji tej osoby. Obowiązuje ograniczenie co do maksymalnej miesięcznej wysokości podstawy wymiaru składek jedynie na ubezpieczenia chorobowe i wypadkowe wskazane w art.

20 ust. 3 u.s.u.s. (zob. wyrok SA w Poznaniu z 12.10.2022 r., III AUa 295/21, LEX nr 3436387, wyrok SA we Wrocławiu z 4.05.2020 r., III AUa 1383/19, LEX nr 3408185, por. wyrok SA w Katowicach z 16.05.2019 r., III AUa 2275/18, LEX nr 3080562).

Zgodnie z art. 47 ust. 1 pkt 3 ustawy systemowej osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą opłacająca składki za siebie była obowiązana do 31.12.2021 roku do składania deklaracji rozliczeniowej i opłacania składek za dany miesiąc w terminie do 10 dnia następnego miesiąca, a od 1.01.2022 roku zgodnie z art. 47 ust. 1 pkt 4 tej ustawy - w terminie do 20 dnia następnego miesiąca.

Z treści powołanych przepisów wynika zasada samoobliczenia i opłacenia przez płatnika, który jest osobą prowadzącą pozarolniczą działalność, składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne. Wskazane obowiązki w wyżej wyznaczonym zakresie niewątpliwie obciążają płatnika, a w razie ich naruszenia organ jest zobowiązany do dokonania z urzędu wymiaru składek, które to działanie jednak nie ma charakteru ukarania płatnika. Jeżeli płatnik składek nie złoży w terminie deklaracji rozliczeniowej, nie będąc z tego obowiązku zwolniony, wówczas, zgodnie z art. 48 ust. 1 ustawy systemowej, Zakład dokonuje wymiaru składek z urzędu w wysokości wynikającej z ostatnio złożonej deklaracji rozliczeniowej, bez uwzględnienia wypłaconych zasiłków oraz zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych, zawiadamiając o tym płatnika. W doktrynie wyjaśniono, że wysokość składek Zakład ustala w takiej sytuacji w trybie "awaryjnym" oraz że w/w regulacja dotyczy zarówno sytuacji, w której płatnik składek nie złożył w ZUS jakichkolwiek dokumentów rozliczeniowych, (mimo że był do tego zobowiązany z mocy prawa), jak również wtedy, gdy płatnik wprawdzie złożył niektóre dokumenty (np. imienne raporty miesięczne), lecz nie przekazał deklaracji rozliczeniowej. Aktywność organu podjęta w tym trybie jest środkiem umożliwiającym organowi realizację ustawowego zobowiązania wynikającego z art. 34 ust. 1 ustawy systemowej, zgodnie z którym Zakład zapewnia rzetelność i kompletność informacji gromadzonych na kontach ubezpieczonych i na kontach płatników składek w sposób uregulowany niniejszą ustawą.

Przepis art. 47 ust. 1 powoływanej ustawy stosuje się odpowiednio do składek na Fundusz Pracy i na ubezpieczenie zdrowotne (art. 47 ust. 14 ustawy systemowej).

W zakresie składki na ubezpieczenie zdrowotne w myśl art. 81 ust. 2 ustawy z dnia 27.08.2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 256 ze zm.), w brzmieniu obowiązującym do dnia 31.12.2021 roku, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne osób, o których mowa w art. 66 ust. 1 litera c (czyli m.in. osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą) stanowi zadeklarowana kwota nie niższa jednak niż 75 % przeciętego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwartale roku poprzedniego włącznie z wypłatami z zysku, ogłaszanego przez Prezesa GUS w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

Zgodnie z obowiązującym od 1.01.2022 roku art. 82 ust. 2zc powołanej wyżej ustawy, w przypadku, gdy ubezpieczony, o którym mowa w ust. 2c, 2f i 2h, nie przekaze informacji o miesięcznym przychodzie lub dochodzie z działalności gospodarczej, Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustala z urzędu za ten miesiąc podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne w kwocie minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w dniu 1 stycznia danego roku, a w przypadku osób, o których mowa w ust. 2 - pierwszego dnia roku składkowego. Tak ustalona kwota składki może ulec zmianie w wyniku kontroli lub w przypadku przekazania danych odpowiednio przez Szefa Krajowej Administracji Skarbowej lub właściwego naczelnika urzędu skarbowego. Przepis ust. 2zb stosuje się odpowiednio.

W zakresie składki na Fundusz Pracy zgodnie z art. 104 ust. 1 i art. 107 ust. 1 ustawy z dnia 20.04.2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 735 ze zm.)- obowiązkowe składki na Fundusz Pracy ustalone od kwot stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe bez stosowania ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, wynoszących w przeliczeniu na okres miesiąca co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę opłacają osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą za okres trwania obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych w trybie i na zasadach przewidzianych dla składek na ubezpieczenia społeczne.

Mając na uwadze cytowanej wyżej regulacje prawne oraz rozważania Sąd zważył, że w świetle ustalonych w badanej sprawie faktów wnioskodawczyni jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą opłacająca składki za siebie, zgodnie z art. 47 ustawy systemowej, była obowiązana do 31.12.2021 r. do składania deklaracji rozliczeniowych i opłacania składek za dany miesiąc w terminie do 10 dnia następnego miesiąca, a od 1.01.2022 r. w terminie do 20 dnia następnego miesiąca. Określony w art. 47 ust. 1 u.s.u.s. ustawy termin, w którym płatnicy składek są obowiązani przekazywać dokumenty ubezpieczeniowe, tj. deklaracje miesięczne jest jednocześnie terminem opłacania składek. Innymi słowy, płatnicy składek są zobowiązani złożyć niezbędne dokumenty rozliczeniowe i opłacić składki w tym samym terminie. Za miesiące, w których odwołująca nie złożyła deklaracji rozliczeniowych jest ona w świetle w/ w przepisów zobowiązana do zapłaty składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i wypadkowe w tzw. kwocie ryczałtowej, a także składek na ubezpieczenie zdrowotne za miesiące: do grudnia 2021 r. w wysokości 75 % przeciętego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwartale roku poprzedniego włącznie z wypłatami z zysku, ogłaszanego przez Prezesa GUS w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, a od stycznia 2022 r. w wysokości minimalnego wynagrodzenia, które w miesiącach styczeń - marzec 2022 r. wynosi 3010 zł miesięcznie.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy uznał, że zaskarżona decyzja odpowiada prawu i w efekcie, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 265 ze zm.). O odsetkach ustawowych za opóźnienie od kwoty zasądzonej tytułem zwrotu kosztów procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c.